

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ,
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΑΣΩΝ &
ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΑΣΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΘΗΡΑΣ**

**ΠΡΟΣ: ΥΠΕΝ
Αυτοτελές Τμήμα Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου**

Ταχ. Δ/ση : Τέρμα Αλκμάνος -Ιλίσια
Ταχ. Κωδ. : 11528- ΑΘΗΝΑ
Πληροφ. : Ν.Μπόκαρης, Δρ Χ. Σώκος
Τηλέφωνο : 2131512281, 2131512139
Email : ch.sokos@prv.ypeka.gr
FAX. : 2131512138

ΘΕΜΑ: Απάντηση στην υπ' αριθμ. 157/6-10-2020 Ερώτηση Βουλής με θέμα
««Κτηνοτρόφοι και καλλιεργητές εκτεθειμένοι σε επιδρομές τσακαλιών και
αγριογούρουνων στη Μεσσηνία»

ΣΧΕΤ.: α. Η 157/6-10-2020 Ερώτηση του Βουλευτή κ. Κυριάκου Βελόπουλου
β. Το αριθμ. 179315/13-10-2020 έγγραφο του Δασαρχείου Καλαμάτας
γ. Το αριθμ. 2349/9-10-2020 έγγραφο του Δασαρχείου Κυπαρισσίας

Επί της ανωτέρω (α) σχετικής ερώτησης θέτουμε υπόψη σας **τις σχετικές απαντήσεις των Δασαρχείων καθώς και τις απόψεις της Διεύθυνσής μας** αναφορικά με τα θέματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά μας, ως ακολούθως:

Ζημιές από τσακάλι

Το τσακάλι στην Ελλάδα συγκαταλεγόταν στα «επιβλαβή είδη» μέχρι το 1990, και οι πληθυσμοί του μειώθηκαν από την επικήρυξη που ίσχυε την περίοδο 1974-1981, σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες. Μάλιστα συνέβη τοπικά εξάφaniση πληθυσμών. Σήμερα στη χώρα μας ο πληθυσμός του ανακάμπτει.

Οι πληθυσμοί του σύμφωνα με τον κατάλογο Ερυθρών δεομένων της Διεθνούς Ένωσης για την προστασία της Φύσης(RED LIST IUCN) εμπίπτουν στην «Κατηγορία κινδύνου διεθνής: Μειωμένου ενδιαφέροντος LC», δεν θεωρείται προστατευόμενο είδος από την ελληνική νομοθεσία και όσον αφορά την ευρωπαϊκή και κοινοτική νομοθεσία για την φύση το είδος περιλαμβάνεται μόνο στο Παράρτημα V «ΖΩΙΚΑ ΚΑΙ ΦΥΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ Η ΣΥΛΛΗΨΗ ΣΤΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ Η ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ, ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΣ, ΣΕ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ» της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» και είναι είδος κοινοτικού ενδιαφέροντος, αλλά όχι όμως είδος προτεραιότητας.

Πρόσφατα δεδομένα εκτιμούν τον κατακερματισμένο πληθυσμό του τσακαλιού στα Βαλκάνια να ανέρχεται σε 70.000 άτομα. Μεγαλύτερες πυκνότητες απαντούν στη Βουλγαρία, ενώ το νοτιότερο όριο εξάπλωσης του είδους στην Ευρώπη είναι η Πελοπόννησος.

Στην Ελλάδα και μέχρι σήμερα η Υπηρεσία μας, ως αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠΠΕΝ δεν έχει ενημερωθεί για σοβαρές ζημιές κατά τα τελευταία έτη – ενώ τα τοπικά Δασαρχεία μας ενημέρωσαν μόνο για προφορικές αναφορές από κτηνοτρόφους. Η επιστημονική διερεύνηση του ζητήματος θα προσέφερε καλύτερη εικόνα για την έκταση του εν λόγω προβλήματος.

Στην Πελοπόννησο τα αδέσποτα σκυλιά και τα τσακάλια είναι τα μόνα σαρκοφάγα που προκαλούν απώλειες σε αγροτικά ζώα, καθότι απουσιάζει ο λύκος. Επιπλέον η παρουσία αδέσποτων σκύλων σε κάποιες περιοχές είναι μεγάλη. **Η διάκριση του είδους του σαρκοφάγου ζώου που προκάλεσε τη ζημιά είναι δύσκολη χωρίς συστηματική εξέταση των στοιχείων, άρα συνήθως δεν είναι βέβαιο εάν πρόκειται για σκύλο ή τσάκλι.** Σε κάθε περίπτωση, ζημιές που αφορούν πάνω από τέσσερα αγροτικά ζώα αποζημιώνονται.

Οι αναφορές κάνουν επίσης λόγο για απώλειες που αφορούν αιγοπρόβατα τα οποία διατηρούνται ελεύθερα έξω στην ύπαιθρο κατά τη διάρκεια της νύχτας και με ελλιπή φύλαξη. Αντίθετα, σε άλλες περιοχές της Ελλάδας με υψηλές πυκνότητες τσακαλιού (Βόρεια Ελλάδα, Σάμος) οι ζημιές είναι ελάχιστες διότι χρησιμοποιούν προληπτικές μεθόδους αποτροπής (διατήρηση των αιγοπροβάτων τη νύχτα εντός κατάλληλων περιφράξεων και ποιμενικά σκυλιά) – αυτό βεβαίως έχει ένα επιπρόσθετο κόστος από την πλευρά του κτηνοτρόφου – αλλά σε αυτές τις περιοχές έχει επιτευχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό συνύπαρξη.

Προτείνεται οι αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων να εξετάσουν την εφαρμογή προληπτικών μέτρων με την ένταξη τους στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 όπως προβλέπεται για το λύκο και την αρκούδα, έτσι να χρηματοδοτηθούν αντίστοιχες **δράσεις και για το τσάκλι: «Αγορά και εγκατάσταση ηλεκτροφόρου περίφραξης» και «Αγορά και διατήρηση ελληνικού ποιμενικού»** στις περιοχές όπου διαβίει το τσάκλι και προκαλεί σοβαρά προβλήματα στο ζωικό κεφάλαιο.

Πέρα από την πρόληψη, τα σαρκοφάγα έχουν την ικανότητα να προσαρμόζονται και έχουν την ευφυΐα να βρίσκουν τρόπους υπέρβασης των διαφόρων εμποδίων. Είναι σημαντικό, λοιπόν, να συνδυάζεται η λήψη προληπτικών μέτρων με συστήματα αποζημίωσης των απωλειών. Στο πλαίσιο του Κανονισμού Ασφάλισης Ζωικού Κεφαλαίου από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.), κρίνεται αναγκαίο, εκτός από τον λύκο και την αρκούδα, να εξεταστεί η δυνατότητα κάλυψης και για το τσάκλι, έστω και σε περίπτωση απώλειας ενός ζώου.

Ζημιές από αγριόχοιρο

Το θέμα της πρόκλησης ζημιών από τους άγριους αγριόχοιρους (συνήθως υβριδισμένους-ημίαιμους) είναι γνωστό στις Υπηρεσίες των συναρμόδιων Υπουργείων Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και κυρίως στον ΕΛΓΑ και έχουν προηγηθεί σχετικές υπηρεσιακές συναντήσεις και στα δύο Υπουργεία.

Για το θέμα των αποζημιώσεων, προβλέπεται η μερική ικανοποίησή τους σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 3877 (ΦΕΚ Α'160/20.9.2010) «Σύστημα προστασίας και ασφάλισης της αγροτικής δραστηριότητας», όπως τροποποιήθηκε με το ν. 4424/2016 και ισχύει από 27/9/2016. Την ευθύνη εφαρμογής των ανωτέρω διατάξεων έχει ο ΕΛΓΑ. Ειδικότερα, αποζημιώνονται **ζημιές μόνο στις περιοχές όπου προστατεύονται από τη συνθήκη RAMSAR.**

Ωστόσο αυτό δεν είναι αρκετό, με βάση τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί αρμοδίως τα τελευταία έτη ο πληθυσμός των αγριόχοιρων έχει αυξηθεί σημαντικά και αυτό συμβαίνει σε

πολλές περιοχές της Ελλάδας και της Ευρώπης. Η αύξηση αυτή φαίνεται να οφείλεται κυρίως στον υβριδισμό των αγριόχοιρων με χοίρους ελευθέρως βοσκής οργανωμένων μονάδων βιολογικών ή όχι, εκτροφών, είτε μεμονωμένων, πλησίον ή εντός δασικών εκτάσεων.

Επιπλέον, αιτίες για την αύξηση του πληθυσμού σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει στις Μεσογειακές χώρες αλλά και από τα δεδομένα στην Ελλάδα είναι:

α) η πυκνωση της βλάστησης και η εξάπλωση των δασών, με αποτέλεσμα να βελτιώνεται το ενδιαίτημα για το είδος και πολλές περιοχές να καθίστανται απροσπέλαστες για τους κυνηγούς,

β) η αύξηση των χωρικών απαγορεύσεων για τη θήρα, και

γ) η αποτελεσματικότερη θηροφύλαξη.

Λόγω του προβλήματος που προκλήθηκε και της ευρύτατης απαίτησης όλων των εκπροσώπων των Φορέων για βελτίωση του συστήματος αποζημιώσεων του ΕΛΓΑ στο Ζωικό και Φυτικό κεφάλαιο που καταστρέφεται, οι εκπρόσωποι των Περιφερειών, αλλά και οι υπηρεσιακοί παράγοντες των Υπουργείων, ζήτησαν την τροποποίηση του κανονισμού αποζημιώσεων του ΕΛΓΑ (επέκταση) ώστε να καλυφθούν οι ζημιές που προκαλούνται και σε περιοχές εκτός συνθήκης RAMSAR για τις οποίες και μόνο ισχύουν οι σημερινές προβλέψεις του κανονισμού αποζημιώσεων του ΕΛΓΑ.

Από την πλευρά του το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας ως άμεσο μέτρο διαχείρισης του προβλήματος από την προηγούμενη κυνηγετική περίοδο 2019-2020 απελευθέρωσε το όριο κάρπωσης σε όλη τη χώρα με σκοπό τη μείωση και έλεγχο του πληθυσμού των αγριόχοιρων μέσω της κυνηγετικής δραστηριότητας, όσο αυτό είναι εφικτό.

Επιπλέον πέρυσι εξέδωσε την Υπουργική Απόφαση με Α.Π. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/71418/545/06/08/2019 (Β' 3139) «Δίωξη ημίαιμων, μη δεσποζόμενων χοίρων και αγριόχοιρων σε αγροτικές και λοιπές περιοχές (ΦΕΚ 3139 Β'), η ισχύς της οποίας παρατάθηκε μέχρι τις 30.12.2020 με την Α.Π. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/89600/2453 Απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Δίωξη ημίαιμων, μη δεσποζόμενων, χοίρων και αγριόχοιρων σε αγροτικές και λοιπές περιοχές» (ΦΕΚ 4093 Β').

Στην ανωτέρω υπουργική απόφαση περιλαμβάνονται μέτρα και δράσεις που αποφασίστηκαν μετά από συνεργασία των αρμοδίων Δασικών και Κτηνιατρικών Υπηρεσιών όπως είναι:

- Η συγκρότηση με αποφάσεις των Συντονιστών Διοίκησης των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων ειδικών συνεργείων ελεγχόμενης δίωξης ημίαιμων, μη δεσποζόμενων χοίρων, καθώς και αγριόχοιρων, λόγω επαπειλούμενων ζημιών στην αγροτική και κτηνιατρική παραγωγή εξαιτίας του υπερπληθυσμού τους, όπως προβλέπεται σχετικά στη δασική νομοθεσία (παρ.2 α. του άρθρου 259 του ν.δ. 87/69 (ΦΕΚ Α' 7)).
- Η κλιμάκωση των μέτρων ανάμεσα σε περιοχές υψηλής προτεραιότητας στις περιοχές των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων Μακεδονίας- Θράκης και Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας που αποτελούν περιοχές υψηλού κινδύνου και στις περιοχές των υπολοίπων Αποκεντρωμένων Διοικήσεων που ο κίνδυνος είναι μικρότερος, αλλά υπάρχουν προβλήματα στη γεωργική παραγωγή λόγω του υπερπληθυσμού των αγριόχοιρων.
- Ο καθορισμός όρων και προϋποθέσεων για την ρύθμιση των πληθυσμών (δίωξη), αποκλειστικά με το κυνήγι, σε πεδινές, ημιορεινές – γεωργικές περιοχές από ειδικά συνεργεία ομάδων έμπειρων κυνηγών.
- Η ρύθμιση θεμάτων σχεδιασμού και συντονισμού της δραστηριότητας, όπου τη συγκρότηση των συνεργείων και τη ρύθμιση λεπτομερειών αναλαμβάνουν οι Δασικές Υπηρεσίες σε συνεργασία με τους επιστημονικούς συνεργάτες των Κυνηγετικών Οργανώσεων και πλέον εφόσον υπάρχει ειδική επιστημονική και τεχνική αιτιολόγηση, η δράση μπορεί να υλοποιηθεί και εντός καταφυγίων άγριας ζωής.

- Η ρύθμιση θεμάτων προστασίας του προσωπικού και των πολιτών για την υλοποίηση της παραπάνω διαδικασίας με την αυστηρή επίβλεψη από προσωπικό των Δασικών Υπηρεσιών στις περιοχές λήψης των μέτρων και ειδικότερα με τη συνδρομή και των λοιπών εμπλεκόμενων Υπηρεσιών και Φορέων (Ελληνική Αστυνομία Ο.Τ.Α, Ενώσεις Αγροτών, Κυνηγετικές Οργανώσεις, Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών κ.ά.) να λαμβάνονται μέτρα επιτήρησης της περιοχής που επιχειρούν τα συνεργεία, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η δυνατότητα προσβασιμότητας σε αυτήν και να διασφαλιστεί η ασφάλεια των πολιτών.
- Η πρόβλεψη της δυνατότητας αγοραπωλησίας των θηρευμένων ατόμων ημιαίμων μη δεσποζόμενων χοίρων και αγριόχοιρων και της δυνατότητας να διατίθεται δωρεάν ένα μέρος (ποσοστό μέχρι 20% του βάρους του κρέατος), μετά φυσικά από σχετικούς κτηνιατρικούς ελέγχους, σε κοινωνικά παντοπωλεία και ιδρύματα της περιοχής.
- Τέλος η απαγόρευση αυστηρά της παροχής τροφής σε ημίαιμους χοίρους ή αγριόχοιρους στον αστικό, ημιαστικό ή περιαστικό ιστό.

Οι Δασικές Υπηρεσίες σχετικά με το πρόβλημα αυτό θα τηρούν πλήρες αρχείο για τον αριθμό των συνεργείων που θα συγκροτήσουν, τη σύνθεση τους, τις εξόδους που πραγματοποιήθηκαν, τον αριθμό των θηρευθέντων χοίρων και τις ποσότητες που διατέθηκαν, την περιοχή δράσης τους τις κτηνοτροφικές μονάδες διαφόρου δυναμικότητας της περιοχής καθώς και τα λοιπά μέτρα που λαμβάνονται (συνεργικά με τη δίωξη) στην ίδια περιοχή.

Τέλος, θέτουμε υπόψη σας ότι με την παρ. 1 του άρθρου 14 «Θήρα αγριόχοιρων – εγκαταστάσεις χειρισμού θηραμάτων» του ν. 4711/2020 (145 Α) προστέθηκε παρ. 8 στο άρθρο 261 του ν.δ. 86/1969 (Α' 7) στο οποίο προβλέπεται, όπως «Με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του κατά περίπτωση συναρμοδίου Υπουργού, είναι δυνατόν να επιτρέπεται η θήρα αγριόχοιρων και ημιαίμων χοίρων κατά τη διάρκεια του κυνηγετικού έτους ή της κυνηγετικής περιόδου κατά παρέκκλιση από τις ισχύουσες διατάξεις και σε περιοχές όπου δεν επιτρέπεται αυτή για λόγους δημόσιας υγείας, επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος, υγείας και προστασίας των ζώων, καθώς και για λόγους προστασίας της αγροτικής παραγωγής και πρόληψης σοβαρών ζημιών στις καλλιέργειες.».

Στα πλαίσια εφαρμογής της ανωτέρω διάταξης σε συνεργασία με την Γενική Διεύθυνση Κτηνιατρικής επεξεργαζόμαστε σχέδιο Κοινής Υπουργικής Απόφασης με θέμα «*Πρόγραμμα επιζωοτιολογικής επιτήρησης, πρόληψης και ελέγχου της Αφρικανικής Πανώλης των Χοίρων στους αγριόχοιρους – Καθορισμός πλαισίου συνεργασίας αρμόδιων αρχών και φορέων για τη διαχείριση του πληθυσμού των αγριόχοιρων, την ενίσχυση της επιτήρησης της Αφρικανικής Πανώλης των χοίρων σε αγριόχοιρους και τη διαχείριση εστιών της νόσου σε αγριόχοιρους*» και σκοπός αυτής μεταξύ άλλων και η υλοποίηση των απαραίτητων και αναγκαίων δράσεων πρόληψης και αποτροπής εισόδου και εξάπλωσης της νόσου μέσω των αγριόχοιρων και των υβριδίων αυτών στη χώρα, με κύριο μέτρο τον έλεγχο – μείωση του πληθυσμού τους.

Συνεπώς οι αγροτικοί συνεταιρισμοί της Μεσσηνίας σε συνεργασία με τις κατά τόπους δασικές υπηρεσίες και τους κυνηγετικούς συλλόγους έχουν τα μέσα για τον περιορισμό των ζημιών.

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ Δ/ΝΣΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΡΟΥΓΑΣ

Εσωτερική Διανομή:

Προϊστάμενο Γενικής Δνσης Δασών και Δ.Π.